

Profesor
dr DUŠAN LOVRIC

Pripreme organizacije udruženog rada za odbranu

— Definisanje i podela zadataka na podsisteme poslovnog sistema —

Angažovanost u odbrani zemlje je opšta. Svi subjekti društva su i subjekti odbrane. Njihovim punim uključivanjem u pripreme za odbranu ostvaruje se ustavno načelo o neprikosnovenosti i neotuđivosti prava i dužnosti radnih ljudi i građana, organizacija udruženog rada i drugih samoupravnih organizacija, samoupravnih interesnih zajednica i društveno-političkih organizacija i zajednica da štite i brane nezavisnost, suverenitet, teritorijalnu celokupnost socijalističkog, samoupravnog društveno-političkog uređenja.

U savremenoj jugoslovenskoj teoriji i praksi organizacija udruženog rada se ističe kao jedan od osnovnih subjekata društvene strukture koji neposredno ili posredno najviše utiče na ostvarivanje koncepcije opštenarodne odbrane. Kao osnovni nosilac proizvodnje i ekonomskog i društvenog života uopšte, organizacije udruženog rada imaju veoma značajnu ulogu u izgradnji sistema odbrane. U stvari, rezultati realizacije koncepcije opštenarodne odbrane u okviru uže društveno-političke zajednice vezani su za rezultate realizacije u okviru organizacija udruženog rada. Sve dinamičke promene u sistemu odbrane imaju najviše odraza baš u osnovnim organizacijama udruženog rada.

Revolucionarne promene u tehno-ekonomskom i društveno-političkom razvoju uticale su i na menjanje strukture sadržaja i razvoja funkcije narodne odbrane u celini, a posebno u sklopu organizacija udruženog rada. Samoupravno organizovanje zahteva znatno veću

zainteresovanost svih učesnika poslovnog procesa za efikasno, tačno i blagovremeno izvršavanje zadataka organizacija udruženog rada. Dobro organizovan poslovni sistem na samoupravnim osnovama i efikasno izvršavanje obaveza uklanjaju potrebu za održavanjem hijerarhijskih odnosa i naređenja pri izvršavanju odbrambenih zadataka. Time se stvaraju uslovi za dalje razvijanje samoupravnih odnosa u oblasti odbrambene delatnosti.

1. Osnovni zadaci organizacije udruženog rada u sistemu opštenarodne odbrane

Ustavom i zakonima utvrđena su osnovna prava i obaveze organizacija udruženog rada u odbrani zemlje. Suština obaveza može da se korektnom selekcijom svede na pripremu za produžetak osnovne delatnosti u ratnim uslovima i na odbranu i učešće u odbrani za slučaj agresije. U užem smislu, odbrambeni zadaci se izvršavaju samo u slučaju agresije, jer u miru ne postoji osnov za izvršavanje ovih zadataka. Međutim, odbrana i zaštita osnovnih društvenih vrednosti je trajan zadatak samoupravnog društva, što znači i u miru i u ratu, samo su aktivnosti i postupci kojima se taj zadatak ostvaruje različiti.

Vođenje opštenarodnog odbrambenog rata predstavlja jednu etapu u ostvarivanju ciljeva odbrane, po značaju najvažniju, a po uslovima i posledicama najtežu. Za nju društvo mora da se priprema još u miru. Pri utvrđivanju odbrambenih zadataka organizacija udruženog rada, kompleksan odbrambeni cilj se raščlanjuje na podciljeve. To se čini radi efikasnijeg postizanja kompleksnog cilja, jer se ostvarivanje različitih potciljeva i izvršavanje različitih odbrambenih zadataka obavlja u različitim uslovima. Osim toga, raščlanjavanjem kompleksnog cilja razgraničavaju se nadležnost i odgovornost podsistema, funkcija i učesnika u izvršavanju odbrambenih zadataka. Svi ti zadaci i potciljevi nisu izolovani jedan od drugog, već su među sobom povezani, zavisni i uslovljeni. Zbog toga nepostizanje nekog potcilja ili neizvršenje nekog zadatka može da prouzrokuje nepostizanje kompleksnog cilja. Za skladno funkcionisanje poslovnog sistema u ostvarivanju kompleksnog cilja odbrane svi zadaci su podjednako važni, ali angažovanje snaga i sredstava za njihovo izvršenje je različito.

Pri utvrđivanju kompleksnog odbrambenog zadatka organizacije udruženog rada treba poći od definisanih odbrambenih ciljeva. Znači, treba definisati zadatke koji će se izvršavati u ratnim uslovima.

Efikasno izvršavanje odbrambenih zadataka u ratnim uslovima pretpostavlja postojanje skale ciljeva utvrđenih politikom odbrane organizacija udruženog rada i definisanje postupka ponašanja organa rukovođenja odgovornih za realizaciju odbrambenih zadataka.¹ U ostvarivanju ciljeva odbrane središnje mesto zauzimaju odbrambeni zadaci koji se izvršavaju u ratnim uslovima. Prema njihovoj prirodi, obimu i sadržaju definišu se odbrambeni zadaci koji se izvršavaju u mirnodopskim uslovima.

Polazeći od rečenog, kompleksan cilj odbrane organizacije udruženog rada postiže se ostvarivanjem ovih odbrambenih potciljeva:

- priprema organizacije udruženog rada za rad u ratnim uslovima i za odbranu;
- proizvodnja, odnosno vršenje usluga u ratnim uslovima;
- neposredno učešće u odbrani zemlje.

1.1. Odbrambeni zadaci koje organizacija udruženog rada treba da izvršava u ratnim uslovima

Postizanje ciljeva odbrane zasniva se na izvršavanju odbrambenih zadataka u ratnim uslovima. U skali odbrambenih zadataka organizacije udruženog rada ti zadaci zauzimaju centralno mesto i polaznu osnovu u konkretizaciji parcijalnih odbrambenih zadataka i definisanju njihovih nosilaca. Polazeći od rečenog, a na osnovu analize ciljeva odbrane, osnovni odbrambeni zadaci koji se izvršavaju u ratnim uslovima mogu da budu: (1) mobilizacija ljudi i materijalno-tehničkih dobara za produžetak osnovne delatnosti u ratnim uslovima i pružanje otpora agresoru; (2) organizovan prelazak sa mirnodopskih uslova života i rada na ratne, uz minimalne gubitke u ljudstvu, materijalno-tehničkim dobrima i vremenu; (3) neposredno organizovanje produžetka osnovne delatnosti (proizvodnja ili vršenje usluga); (4) proizvodnja, odnosno vršenje usluga, prema ratnom planu proizvodnje; (5) neposredno organizovanje i vođenje oružane borbe radi odbrane i zaštite organizacije udruženog rada i uže društveno-političke zajednice na čijoj teritoriji je OUR; (6) aktivno učešće sa sopstvenom jedinicom teritorijalne odbrane u protivdesantnoj i protivoklopnoj borbi, protivvazdušnoj odbrani i zaprečavanju; (7)

¹ Pod odbrambenim zadatkom podrazumeva se svaka svrsishodna organizovana aktivnost koja je neophodna za kontinuitet ostvarivanja ciljeva odbrane i koja se može jasno razgraničiti od drugih aktivnosti poslovnog procesa.

organizovano pružanje oružanog i neoružanog otpora agresoru ako se organizacija udruženog rada nađe na privremeno zaposednutoj teritoriji; (8) organizaciono i kadrovsko obezbeđenje osnovne delatnosti OUR, vođenja oružane borbe i pružanja drugih oblika otpora agresoru; (9) materijalno-tehničko obezbeđenje osnovne delatnosti u ratnim uslovima; (10) organizovanje i sprovođenje zaštite ljudi od neprijateljskog dejstva; (11) organizacija i sprovođenje zaštite materijalno-tehničkih dobara od agresorovog uništavanja, razaranja i pljačke; (12) onesposobljavanje osnovnih sredstava rada za korišćenje za duže ili kraće vreme u skladu s potrebama vođenja ratnih dejstava; (13) organizovanje snabdevanja oružanih snaga i drugih struktura artiklima koje proizvodi OUR u raznim vremenskim i prostornim uslovima.

Svaki od osnovnih zadataka je veoma složen i mora se raščlaniti na više parcijalnih zadataka radi lakšeg izvršenja i podele na izvršioce.

1.2. Osnovni odbrambeni zadaci koje organizacija udruženog rada izvršava u miru

Svrha izvršavanja odbrambenih zadataka u mirnodopskim uslovima je da se raspoloživi potencijali pripreme i osposobe za izvršavanje odbrambenih zadataka u ratnim uslovima. Učešće organizacije udruženog rada u pripremanju za odbranu proizlazi iz ustavnih prava i dužnosti. Njena konkretna uloga, mesto i zadatak u sistemu opštenarodne odbrane utvrđuju se s obzirom na: (a) njihov značaj u odbrani zemlje; (b) prirodu i sadržaj njihove osnovne delatnosti; (c) stepen i složenost njihovog organizovanja u udruženom radu; (d) posebne zadatke koje preuzima konkretna organizacija udruženog rada u sistemu ratne proizvodnje, odnosno vršenja usluga.

U skladu sa rečenim, a s obzirom na sadržaj i način izvođenja priprema za odbranu radi nastavljanja osnovne delatnosti u ratnim uslovima i izvršavanja ratnih zadataka, organizacije udruženog rada mogu da se svrstaju u tri osnovne grupe: (1) one koje proizvode predmete ili vrše usluge od posebnog značaja za odbranu zemlje; (2) koje proizvode predmete naoružanja i vojne opreme; (3) ostale organizacije udruženog rada koje produžavaju svoju osnovnu delatnost u ratnim uslovima.

Izvršavanje odbrambenih zadataka u mirnodopskim uslovima znači obezbeđenje efikasnosti izvršenja odbrambenih zadataka u rat-

nim uslovima. Celokupna organizacija izvršavanja mirnodopskih odbrambenih zadataka izvodi se tako da odgovara kvalitativnom i kvantitativnom stepenu zadataka koji će se izvršavati u ratnim uslovima. Projektovanje većih efekata izvršenja odbrambenih zadataka u ratu uslovljeno je stepenom ostvarenih efekata izvršenja odbrambenih zadataka u mirnodopskim uslovima. To znači da ostvareni efekti izvršenja odbrambenih zadataka u mirnodopskim uslovima predstavljaju pokazatelje sposobnosti organizacije udruženog rada za izvršavanje odbrambenih zadataka u ratnim uslovima, odnosno sposobnosti organizacije udruženog rada da može u svakom trenutku, uz minimalne gubitke, da pređe na ratne uslove rada i da produži da izvršava zadatke u znatno složenijim uslovima.

Na osnovu ocene sadržaja, strukture i prirode odbrambenih zadataka koje organizacije udruženog rada treba da izvršavaju u ratnim uslovima mogu da se utvrde osnovni odbrambeni zadaci koji se izvršavaju u mirnodopskim uslovima: (1) procena uslova, potreba i mogućnosti organizacije udruženog rada za rad u ratnim uslovima; (2) kadrovsko obezbeđenje za izvršavanje odbrambenih zadataka u ratnim uslovima; (3) priprema mobilizacije ljudi i materijalno-tehničkih sredstava; (4) priprema organizacije udruženog rada za produžetak osnovne delatnosti u ratnim uslovima; (5) izgradnja organizacione strukture OUR za izvršavanje odbrambenih zadataka u ratnim uslovima; (6) organizacija naoružavanja, opremanje i obučavanje jedinice teritorijalne odbrane; (7) organizacija sistema zaštite i organizacija opremanja i obučavanja jedinice civilne zaštite; (8) mere bezbednosti i zaštite tajnosti u odbrambenim pripremama; (9) izvršavanje materijalnih obaveza oružanim snagama i civilnoj zaštiti; (10) normativna delatnost.

2. Raščlanjavanje osnovnih odbrambenih zadataka koji se izvršavaju u mirnodopskim uslovima

U procesu konkretizacije poslova pripremanja za odbranu treba redosledom opisati i definisati sve aktivnosti koje čine pripreme, bez obzira na to ko je njihov nosilac. Raščlanjivanje zadataka je polazna osnova na izračunavanju neophodnih organizacijskih potencijala i njihovom raspoređivanju po podsistemima, organizacijskim jedinicama koje su neposredno zadužene za njihovu realizaciju. Postupak u raščlanjavanju odbrambenih zadataka koji se izvršavaju u mirnodopskim uslovima i opis aktivnosti dati su u pregledu broj 1.

Redni
broj

Opis parcijalnih odbrambenih zadataka

1. *Procena uslova, potreba i mogućnosti organizacije udruženog rada za rad u ratnim uslovima*
- 1) Procena budućih uslova i mogućnosti proizvodnje, odnosno vršenja usluga
- 2) Procena mesta i uloge organizacije udruženog rada u sistemu opštenarodne odbrane
- 3) Procena mogućeg ponašanja organizacije udruženog rada u različitim ratnim uslovima (momentalni udar ili ratna opasnost)
- 4) Procena mogućnosti snabdevanja sirovinama i repromaterijalom iz domaćih izvora
- 5) Procena mogućnosti obezbeđenja pogonske energije
- 6) Procena mogućih alternativa preorijentacije na proizvodnju drugih artikala, odnosno vršenje drugih usluga
- 7) Procena mogućnosti proizvodnje van mesta lokacije organizacije udruženog rada po principu improvizacije i zanatske proizvodnje ili organizacije proizvodnje u kućnoj radinosti
- 8) Procena uslova i mogućnosti privremenog prekida proizvodnje i postupak sa ljudstvom i materijalno-tehničkim dobrima u tom slučaju
- 9) Procena mogućnosti proizvodnje, odnosno vršenja usluga za slučaj privremenog zaposedanja teritorije.
2. *Kadrovsko obezbeđenje za izvršavanje zadataka u ratnim uslovima*
- 10) Obezbeđenje kadra i stručne radne snage potrebnih za rad u ratnim uslovima i njihov raspored po radnim mestima ratne sistematizacije
- 11) Osposobljavanje ljudstva za organizovanje i vođenje oružane borbe
- 12) Osposobljavanje ljudstva za pružanje neoružanog otpora
- 13) Osposobljavanje ljudstva za izvršavanje zadataka društvene samozaštite
- 14) Osposobljavanje kadra za organizovanje proizvodnje u ratnim uslovima, odnosno vršenje usluga u svim uslovima uključiv improvizaciju, zanatstvu proizvodnju i kućnu radinost
- 15) Osposobljavanje ljudstva za organizovanje i izvršenje zaštite i samozaštite od dejstva oružja za masovno uništavanje.
3. *Priprema mobilizacije ljudi i materijalno-tehničkih dobara*
- 16) Utvrđivanje plana mobilizacije organizacije udruženog rada
- 17) Definisanje postupaka OUR na oglas mobilizacije, utvrđivanje nosilaca i izvršilaca zadataka, načina, mesta i vremena izvršenja
- 18) Utvrđivanje i saopštavanje rasporeda radnika za rad u ratnim uslovima u okviru OUR i upoznavanje sa sadržajem zadataka koje će izvršavati
- 19) Formiranje evidencije radnika organizacije udruženog rada koji su raspoređeni za izvršavanje odbrambenih zadataka van OUR na osnovu ratnog rasporeda
- 20) Izrada plana popune organizacije udruženog rada kadrovima u ratnim uslovima i njegovo raspoređivanje na radna mesta
- 21) Formiranje evidencije vojnih obveznika koji na osnovu ratnog rasporeda dolaze na rad u organizaciju udruženog rada
- 22) Formiranje evidencije obveznika koji na osnovu radne obaveze dolaze na rad u organizaciju udruženog rada

- 23) Formiranje evidencije radnika koji nisu raspoređeni za rad u ratnim uslovima
- 24) Utvrđivanje postupka i načina uvežbavanja ljudstva za izvršavanje zadatka mobilizacije
- 25) Utvrđivanje obima i strukture materijalno-tehničkih dobara koja će se koristiti za proizvodnju, odnosno vršenje usluga u ratnim uslovima
- 26) Formiranje evidencije materijalno-tehničkih dobara koja se u ratnim uslovima predaju drugim organizacijama udruženog rada
- 27) Utvrđivanje postupka i mesta raspoređivanja sredstava rada, zaliha i sirovina koje će koristiti druge OUR
- 28) Utvrđivanje strukture i obima materijalno-tehničkih dobara koja se daju oružanim snagama i civilnoj zaštiti
- 29) Utvrđivanje sadržaja priprema izmeštaja proizvodnih kapaciteta
- 30) Postupak sa materijalno-tehničkim dobrima koja neće biti evakuisana na ratnu lokaciju i način njihove zaštite
- 31) Postupak sa materijalno-tehničkim dobrima veće vrednosti u slučaju iznenadne (momentalne) agresije
- 32) Utvrđivanje postupka i načina prelaska na ratnu lokaciju
- 33) Kontrola izvršenih mobilizacijskih priprema, uvežbavanje funkcionisanja mobilizacije izvođenjem mobilizacijskih vežbi
4. *Priprema organizacije udruženog rada za produžetak osnovne delatnosti u ratnim uslovima*
- 34) Utvrđivanje mogućnosti raspoloživih kapaciteta proizvodnje, odnosno vršenja usluga za rad u ratnim uslovima
- 35) Sagledavanje plana razvoja organizacije udruženog rada, sadašnje i buduće mogućnosti obezbeđenja kapaciteta za proizvodnju u ratnim uslovima
- 36) Utvrđivanje obima i strukture izgradnje rezervnih kapaciteta za proizvodnju u ratnim uslovima
- 37) Utvrđivanje obima, strukture i asortimana proizvodnje, odnosno vršenja usluga prema zahtevima društveno-političke zajednice, oružanih snaga i procene mogućnosti proizvodnje
- 38) Izrada tehničke i tehnološke dokumentacije za ratnu proizvodnju, odnosno usluge prema asortimanu ratne proizvodnje usklađene sa nomenklaturom industrijske proizvodnje i usluga u ratnim uslovima
- 39) Utvrđivanje plana i programa novih proizvoda; priprema i obrada potrebne tehničke i tehnološke dokumentacije
- 40) Utvrđivanje plana nabavki (načina snabdevanja) sirovinama, repromaterijalom i pogonskom energijom
- 41) Obezbeđenje osnovnih sredstava neophodnih za proizvodnju na bazi ratnog plana proizvodnje
- 42) Utvrđivanje obima i strukture rezervi sirovina i repromaterijala i obezbeđenje i održavanje zaliha
- 43) Obezbeđenje rezervi sredstava rada, sirovina, repromaterijala, rezervnih delova, alata, pribora i pogonske energije
- 44) Utvrđivanje pregleda korisnika ratnih proizvoda odnosno usluga
- 45) Utvrđivanje postupaka i načina distribucije proizvoda
- 46) Izrada plana i postupka prelaska na improvizovanu proizvodnju, zanatsku proizvodnju ili kućnu proizvodnju
- 47) Definisanje alternativnih rešenja promene asortimana proizvodnje
- 48) Utvrđivanje plana i programa razvoja i angažovanja organizacije udruženog rada u procesu ratne proizvodnje
- 49) Kompleksna priprema poslovnog sistema organizacije udruženog rada za realizaciju nulte serije ratnog proizvoda

- 50) Izrada planova, postupaka i tehničke dokumentacije za onesposobljavanje industrijskih postrojenja, mašina i alata prema planovima odbrane, obezbeđenje sredstava za onesposobljavanje i obučavanje kadra za onesposobljavanje
5. *Izgradnja organizacione strukture za izvršavanje zadataka u ratnim uslovima*
 - 51) Analiza i ocena odbrambenih zadataka koje organizacija udruženog rada izvršava u ratnim uslovima
 - 52) Organizacija materijalno-tehničkih sredstava za proizvodnju, odnosno vršenje usluga u ratnim uslovima
 - 53) Organizovanje organizacije udruženog rada za vođenje oružane borbe, za zaštitu ljudi i materijalno-tehničkih dobara i za pružanje ostalih oblika otpora
 - 54) Organizovanje sistema rukovođenja u ratnim uslovima i načina rada organa upravljanja
 - 55) Optimizacija odnosa između podistema poslovnog sistema organizacije udruženog rada u ratnim uslovima
 - 56) Raščlanjavanje odbrambenih zadataka i podela po podsystemima, sve do pojedinaca, neposrednih izvršilaca
 - 57) Utvrđivanje redosleda izvršavanja odbrambenih zadataka
 - 58) Utvrđivanje ratne organizacione šeme organizacije udruženog rada
 - 59) Sagledavanje razlike između mirnodopske organizacione strukture i projektovane ratne organizacione strukture organizacije udruženog rada
 - 60) Utvrđivanje alternativnih rešenja prelaska sa mirnodopske na ratnu organizacionu strukturu uz minimalne gubitke
 - 61) Utvrđivanje alternativnih organizacionih rešenja za izvršenje novih odbrambenih zadataka koji će se pojaviti u vreme rata
 - 62) Utvrđivanje organizacione strukture organizacije udruženog rada za slučaj da se nađe na privremeno zauzetoj teritoriji
 - 63) Iznalaženje optimalnog rešenja organizacije improvizovane proizvodnje, zanatske proizvodnje i proizvodnje u kućnoj radinosti.
6. *Organizacija, opremanje i obučavanje jedinice teritorijalne odbrane*
 - 64) Procena mogućnosti i potreba formiranja jedinice teritorijalne odbrane
 - 65) Utvrđivanje organizacione strukture i obima jedinice teritorijalne odbrane
 - 66) Kadrovsko obezbeđenje jedinice teritorijalne odbrane
 - 67) Utvrđivanje strukture, obima i načina nabavke naoružanja i opreme, za jedinicu teritorijalne odbrane
 - 68) Organizovanje smeštaja, čuvanja i održavanja naoružanja i opreme jedinice teritorijalne odbrane
 - 69) Organizovanje i izvođenje stručnog osposobljavanja ljudstva jedinice teritorijalne odbrane i uvežbavanje jedinice u izvršavanju odbrambenih zadataka
 - 70) Utvrđivanje plana razvoja i upotrebe jedinice teritorijalne odbrane
 - 71) Regulisanje statusa jedinice teritorijalne odbrane u sistemu teritorijalne odbrane uže društveno-političke zajednice
 - 72) Organizacija sistema rukovođenja teritorijalnom odbranom organizacije udruženog rada
 - 73) Utvrđivanje plana odbrane i zaštite organizacije udruženog rada
 - 74) Utvrđivanje plana upotrebe jedinice teritorijalne odbrane za slučaj da se organizacija udruženog rada nađe na privremeno zaposednutoj teritoriji.

7. *Organizacija sistema zaštite
i organizacija opremanja i obučavanja
jedinice civilne zaštite*

- 75) Utvrđivanje organizacione strukture jedinice civilne zaštite za izvršavanje zadataka u mirnodopskim uslovima
- 76) Formiranje jedinice civilne zaštite za izvršavanje zadataka u mirnodopskim uslovima
- 77) Utvrđivanje organizacione strukture jedinice civilne zaštite za izvršavanje odbrambenih zadataka u ratnim uslovima
- 78) Organizacija rukovođenja jedinicom civilne zaštite
- 79) Kadrovsko obezbeđenje jedinice civilne zaštite
- 80) Materijalno-tehničko obezbeđenje jedinice civilne zaštite za izvršavanje odbrambenih zadataka u ratnim uslovima
- 81) Stručno osposobljavanje radnika za samozaštitu i zaštitu
- 82) Utvrđivanje plana razvoja i upotrebe jedinice civilne zaštite
- 83) Utvrđivanje načina i postupaka korišćenja skloništa i drugih zaštitnih objekata
- 84) Utvrđivanje plana i postupaka maskiranja i zamračivanja
- 85) Utvrđivanje plana osmatranja, obaveštavanja, javljanja i uzbunjivanja i postupak uključivanja u sistem osmatranja, obaveštavanja, javljanja i uzbunjivanja uže društveno-političke zajednice
- 86) Razrada plana zaštite na ratnoj lokaciji organizacije udruženog rada
- 87) Organizacija zaštite materijalno-tehničkih dobara od uništenja, razaranja i pljačke
- 88) Utvrđivanje postupaka uključivanja jedinice civilne zaštite u sistem zaštite uže društveno-političke zajednice na čijoj je teritoriji organizacija udruženog rada
- 89) Utvrđivanje načina i postupaka izvršavanja zadataka zaštite za slučaj da se OUR nađe na privremeno zaposednutoj teritoriji.

8. *Izvršavanje materijalnih obaveza
prema oružanim snagama
i civilnoj zaštiti*

- 90) Utvrđivanje evidencije materijalno-tehničkih dobara koja podležu obavezi davanja za potrebe oružanih snaga i civilne zaštite
- 91) Prijavljivanje organima nadležne društveno-političke zajednice materijalno-tehničkih dobara koja podležu obavezi davanja za potrebe oružanih snaga i civilne zaštite i izveštavanje o njihovom stanju i promenama u procesu upotrebe
- 92) Održavanje popisanih materijalnih dobara u upotrebnom stanju
- 93) Utvrđivanje načina i postupaka predaje materijalno-tehničkih dobara ovlašćenim organima društveno-političke zajednice na oglas mobilizacije.

9. *Mere bezbednosti i zaštite tajnosti
u odbrambenim pripremama*

- 94) Klasifikacija zadataka i akata prema stepenu poverljivosti
- 95) Utvrđivanje planova i mera koje predstavljaju službeni tajnu
- 96) Preduzimanje mera zaštite i čuvanja poverljive dokumentacije
- 97) Kontrola sprovođenja mera zaštite i čuvanja dokumenata od interesa za narodnu odbranu.

10. *Normativna delatnost*

- 98) Utvrđivanje obaveza, prava, mesta, uloge i zadataka organizacije udruženog rada u sistemu odbrane uže društveno-političke zajednice

- 99) Utvrđivanje planova razvoja odbrambenih priprema
- 100) Definisanje delokruga rada i odgovornosti u oblasti odbrane organa samoupravljanja i članova organizacije udruženog rada
- 101) Definisanje mera i postupaka koje treba preduzeti u slučaju neposredne ratne opasnosti ili u slučaju rata
- 102) Utvrđivanje pravilnika za rad Komiteta narodne odbrane
- 103) Utvrđivanje normativa i standarda za proizvodnju u ratnim uslovima prema ratnom planu proizvodnje
- 104) Izrada dokumenata kojima se reguliše proces odbrambenih priprema
- 105) Utvrđivanje stručnih uputstava organima i službama za rad na izvršavanju odbrambenih zadataka
- 106) Pravno-normativno regulisanje poslova narodne odbrane
- 107) Izrada podsetnika za rad rukovodećeg kadra organizacije udruženog rada u ratnim uslovima
- 108) Izrada podsetnika za rad samoupravnih organa u ratnim uslovima
- 109) Utvrđivanje i formiranje dokumenata kojima se regulišu rad i život u ratnim uslovima

U pregledu br. 1 osnovni odbrambeni zadaci koji se izvršavaju u mirnodopskim uslovima raščlanjeni su na 109 parcijalnih zadataka. Njihovo svrstavanje po podsistemima neposredno zaduženim za izvršenje prikazano je u pregledu br. 2. Pri utvrđivanju neposrednih izvršilaca parcijalnih zadataka, ukoliko je to potrebno, pojedini parcijalni zadaci mogu da se dalje raščlane na podzadatke. Detaljisanje koje se zahteva u ovoj podeli zavisi od prirode i strukture odbrambenih zadataka i stepena podsistema kao izvršioca. Da bi se izbeglo preklapanje ili praznina između parcijalnih zadataka moraju se jasno razgraničiti osnovni odbrambeni zadaci. Preciznost razgraničenja osnovnih zadataka je veća kada se obuhvati više parcijalnih zadataka i podzadataka, ali suvišno raščlanjavanje komplikuje i usporava proces realizovanja funkcije odbrane u organizaciji udruženog rada.

4. Podela odbrambenih zadataka između podsistema poslovnog sistema

Jedan od problema u organizovanju opštenarodne odbrane u organizaciji udruženog rada proizlazi iz podele odbrambenih zadataka između podsistema poslovnog sistema. Tom podelom zadataka opštenarodne odbrane u organizaciji udruženog rada postiže se veća preciznost u definisanju aktivnosti, postupaka, parcijalnih zadataka i podzadataka. Takvim tretmanom odbrambene funkcije u organizaciji udruženog rada jasnije se definišu položaj, mesto i uloga svih subjekata odbrane, a posebno čoveka, kao osnovnog agensa u ostvarivanju ciljeva odbrane.

Redni broj parcijalnog odbrambenog zadatka	Podsistemi poslovnog sistema OUR							
	Planiranje i razvoj	Proizvodnja	Kadar	Opšti-administra- tivno pravni	Komercijalni	Finansijske	Opštenarodna odbrana	Rukovođenje i upravljanje
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	+						—	—
2.	—						—	+
3.	—	—					—	+
4.	+	—			—		—	—
5.	+	—			—		—	—
6.	—	+					—	—
7.	—	+	—				—	—
8.	—	—	—	—			—	+
9.	—	+	—	—	—		—	—
10.	—	—	—	—	—	—	—	+
11.			—				+	
12.			—				+	
13.			—	—			+	—
14.	—	+	—	—			—	—
15.				—			+	
16.	—	—					—	+
17.	—	—	—	—	—		—	+
18.	—	—	+	—	—	—	—	—
19.			+	—			—	
20.	—	—	+	—			—	—
21.			+	—			—	
21.			+	—			—	
22.	—	—	+	—			—	
23.			+	—			—	
24.	—	—	—	—	—	—	—	+
25.	+	—			—	—		—
26.	+	—			—	—		
27.	—	+			—	—		
28.	+				—	—		
29.	—	+					—	—
30.	—	—		—			—	+
31.	—	—		—	—	—	—	+
32.		—	—	—	—		—	+
33.	+	—	—	—	—	—	—	—
34.	+	—			—	—		—
35.	+	—			—	—		—
36.	+	—	—		—	—		—
37.	+	—				—		—
38.	—	+	—	—				
39.	+	—				—		
40.	—	—			+	—		
41.	—	—		—	+	—		
42.	+	—			—	—		
43.	—	—			+	—		
44.	—	—			—	—	—	+

1	2	3	4	5	6	7	8	9
45.	—	—			+	—		—
46.	+	—					—	—
47.	—	—	—		—			+
48.	+	—	—		—	—		—
49.	—	—	—	—	—	—	—	+
50.	—	+	—		—		—	—
51.	+	—	—		—		—	—
52.	—	+	—	—				—
53.	—	—	—	—	—		+	—
54.	—	—	—	—	—	—	—	+
55.	—	—	—	—	—	—	—	+
56.	—	—	—	—	—	—	—	+
57.	—	—	—				—	+
58.	—	—	—	—	—	—	—	+
59.	—	—	—	—	—	—	—	+
60.	+	—					—	—
61.	+	—	—				—	—
61.	+	—	—				—	—
62.	—	—	—	—	—		—	+
63.	+	—			—		—	—
64.	—		—	—			+	—
65.	—		+				—	+
66.	—						—	—
67.	—				—	—	—	+
68.				—			+	
69.	—	—	—	—	—	—	+	—
70.	—		—				+	—
71.							—	+
72.	—						—	+
73.	—	—	—	—			+	—
74.	—			—			—	+
75.			—	—			—	+
76.	—			—			+	—
77.	—	—		—			+	—
78.	—			—			—	+
79.			+	—			—	
80.					+		—	
81.	—	—	—	—	—	—	+	—
82.	+						—	—
83.	—	—		—			+	—
84.	+	—					—	
85.	—						+	—
85.	—						+	—
86.	—	—					+	—
87.	—	+		—			+	—
88.							—	+
89.	—						—	+
90.	—	—		+			—	
91.	—	—		+			—	
92.	—	+		—				
93.	—	—		—			—	+
94.	—	—		—			—	+
95.	—	—	—	—	—	—	—	+
96.	—			—			+	—
97.	—	—	—	—	—	—	—	+
98.		—					—	+
99.	+	—					—	—
100.	—	—		—			—	+

1	2	3	4	5	6	7	8	9
101.	—	—		—			—	+
102.				—			—	+
103.	+	—		—	—		—	—
104.	—	—		+			—	—
105.	—	—		—			—	+
106.				+			—	—
107.	—	—	—	—	—	—	—	+
108.			—		—		—	+
109.	—			+			—	—

Napomena: znak »+« znači »nosilac zadatka«; znak »—« znači »učesnik u procesu izvršavanja zadataka«.

Pri podeli odbrambenih zadataka između podsistema (prikazanih u pregledu br. 2) treba poći od usvojene podele rada u sklopu organizacije udruženog rada. Jedan od osnovnih problema koji se nameću je realna podela osnovnih odbrambenih zadataka na parcijalne zadatke. Pri toj podeli moraju da se sačuvaju postojeće veze između delova i celine, jer svi zadaci zajedno čine kompleksnu odbrambenu funkciju. Sadržaj i obim angažovanja podsistema u izvršavanju parcijalnih odbrambenih zadataka zavisi od prirode ovih i od vrste, obima, sadržaja i složenosti osnovne delatnosti organizacije udruženog rada. Podsystemi učestvuju u izvršavanju zadataka različito, što zavisi od njihovog svojstva i prirode. Pri tom dolaze do izraza njihova međuzavisnost i uslovljenost pošto neki od podsistema mogu da pristupe izvršavanju svog parcijalnog zadatka tek pošto drugi podsystemi izvrše svoj parcijalni zadatak ili samo njegov deo. Angažovanost podsistema poslovnog sistema na izvršavanju odbrambenih zadataka prikazana je u pregledu broj 3.

Opis sadržaja osnovnih parcijalnih zadataka (pregled 1) omogućava da se definišu odnosi između različitih zadataka raspoređenih po specijalizovanim podsystemima, odnosno funkcijama i pojedincima. Za svaki odbrambeni zadatak pozvan je specijalizovan podsystem poslovnog sistema (pregled 2), koji se tretira kao nosilac i direktno je odgovoran za efikasnost njegovog izvršenja. Radnički savet organizacije udruženog rada direktno odgovara za efikasnost izvršavanja svakog odbrambenog zadatka, ali to ne znači da će on neposredno proveravati proces izvršavanja svakog osnovnog ili parcijalnog odbrambenog zadatka, i to zato što je realizaciju preneo na određeni podsystem, odnosno pojedinca. Njega ne zanimaju pojedinstvi procesa realizacije, već oblast kao celina i ukupni ostvareni efekti u izvršavanju odbrambenih zadataka u sklopu organizacije udruženog rada.

Učešće u izvršavanju odbrambenog zadatka

Podsistemi poslovnog sistema	Nosilac zadatka	Učesnik u procesu izvršavanja zadataka	Ukupno-anga- žovanje na zadatku
Planiranje i razvoj	23	69	92
Proizvodnja	11	66	77
Kadar	9	38	47
Opšti-administrativno-pravni	5	54	59
Komercijalni	5	37	42
Finansije		34	34
Opštenarodna odbrana	17	71	88
Rukovođenje i upravljanje	40	44	84
UKUPNO:	110	413	523

U procesu izvršavanja odbrambenih zadataka uspostavljaju se odnosi između svakog pojedinca i svakog podsistema poslovnog sistema, zasnovani na specijalizovanim, osnovnim i parcijalnim odbrambenim zadacima koje treba da izvršavaju pojedinci sa kontinualno svrsishodnom integracijom svih napora kojima se doprinosi ostvarivanju odbrambenog cilja organizacije udruženog rada.

5. Umesto zaključka

Konkretnim tumačenjem izloženog rada, analizom i ocenom sadržaja i postupka u izradi pregleda 1, 2 i 3 u konkretnoj realizaciji priprema za odbranu u organizaciji udruženog rada mogu se u upotrebnom obliku sagledati, oceniti i definisati: (1) obim, struktura i sadržaj odbrambenih zadataka koje će OUR-i izvršavati u mirnodopskim i u ratnim uslovima; (2) raščlanjavanja osnovnih odbrambenih zadataka na podzadatke, parcijalne i posebne zadatke; (3) podela odbrambenih zadataka na podsisteme i pojedince koji se tretiraju kao nosioci realizacije; (4) realno sagledavanje procesa izvršavanja odbrambenih zadataka i definisanje modela odnosa i postupaka koji se uspostavljaju u procesu realizacije; (5) proračun neophodnih odbrambenih potencijala za izvršavanje odbrambenih zadataka po podsistemima i u organizaciji udruženog rada kao celini; (6) uravnoteženje angažovanja podsistema na izvršavanju odbrambenih zadataka; (7) utvrđivanje sastava kadra potrebnog za izvršavanje odbrambenih zadataka; (8) definisanje radnih zadataka u procesu izvršavanja odbrambenih zadataka i organizovanja njihovog izvršavanja; (9) definisanje delokruga nadležnosti i odgovornosti svih učesnika u procesu izvršavanja zadataka u sklopu pripreme organizacije udruženog rada za odbranu.